

АКТИВІЗАЦІЯ МОВЛЕННЯ МОВЧАЗНИХ ДІТЕЙ

(Єріна О. В., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Лопатіна Г. О., кандидатка педагогічних наук, доцентка)
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна,
(Maria Zveryaka, Speech therapist, a special teacher in a social organization that
provides assistance to autistic people and their families)
Prague, Czech Republic

Актуальність проблеми та її значення для розвитку дитини. Мовлення є однією з найважливіших складових розвитку дитини. Воно не тільки допомагає дитині спілкуватися з іншими людьми, але й впливає на розвиток її мислення та пам'яті.

Проблема активізації мовлення мовчазних дітей є на сьогодні дуже актуальною, оскільки мовленнєвий розвиток в дитинстві є важливим етапом у формуванні особистості. Якщо дитина не розмовляє або має обмежену кількість слів у своєму словнику, це в подальшому може вплинути на її соціальну адаптацію, навчання та розвиток у майбутньому (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, Н. Пахомова, Ж. Піаже, М. Шеремет та ін.) [2].

Активізація мовлення мовчазних дітей допомагає розвивати їх мовленнєві навички, збільшувати словниковий запас, покращувати вимову та розуміння мовлення. Це також впливає на розвиток мислення та пізнавальних здібностей дитини. А отже, активізація мовлення мовчазних дітей є важливою проблемою, яка потребує уваги та дієвих уроків щодо її вирішення. Це допоможе дітям успішно інтегруватись у суспільство та досягати успіхів у навчанні та житті.

Мовленнєва затримка у дітей може мати різні причини, такі як генетичні фактори, відсутність стимулювання мовлення в ранньому віці, психологічні проблеми тощо. Генетичні фактори можуть включати спадкові захворювання, які впливають на розвиток мовлення. Відсутність стимулювання мовлення в ранньому віці може бути пов'язана з недостатнім спілкуванням з дорослими або відсутністю доступу до мовних ресурсів, таких як книги або іграшки. Психологічні проблеми, такі як тривожність, депресія або розлади спектру аутизму, можуть також впливати на розвиток мовлення. Інші фактори, такі як проблеми слуху або з моторикою м'язів, можуть також призвести до мовленнєвої затримки у дітей [3].

Методами активізації мовлення мовчазних дітей можуть бути ігрові техніки, розвивальні вправи, використання мультимедіа, індивідуальні заняття з логопедом.

Зокрема сенсорні ігрові техніки можуть сприяти активізації мовлення мовчазних дітей, оскільки вони допомагають створити сприятливе середовище для комунікації та взаємодії. Розглянемо деякі з них:

Ігри зі смаколикami – діти можуть називати та описувати смаколики, які вони їдять, а також спілкуватися про те, що їм подобається та не подобається.

Ігри з різнокольоровими предметами – діти можуть називати кольори та описувати предмети за їхньою формою, розміром та текстурою.

Ігри з рухом – діти можуть називати та описувати рухи, які вони роблять, та взаємодіяти з іншими дітьми, щоб виконувати спільні завдання.

Ігри зі звуками – діти можуть називати та описувати звуки, які вони чують, та відтворювати їх за допомогою інструментів або своїх голосів.

Ігри зі словами – діти можуть називати та описувати предмети, які вони бачать, або дії, які вони виконують, та взаємодіяти з іншими дітьми, щоб скласти речення та історії.

Деякі ігрові техніки зі світлом також можуть сприяти активізації мовлення мовчазних дітей. Вони включають:

Світлові маніпулятори: це іграшки, які світяться різними кольорами та формами, і можуть бути використані для створення ігор, де діти повинні називати кольори, форми та інші характеристики.

Світлові пазли: це іграшки, які складаються з кольорових частинок, які світяться. Діти можуть використовувати ці пазли для навчання назв предметів та кольорів.

Світлові букви та цифри: ці іграшки допомагають дітям вивчати букви та цифри, називаючи їх та пов'язуючи зі світлом.

Світлові кульки: ці іграшки можуть бути використані для створення ігор, де діти повинні називати кольори та форми кульок.

Світлові музичні іграшки: ці іграшки можуть допомогти дітям розвивати мовлення, співаючи разом з музикою та називаючи слова пісень.

Наведені приклади ігрових технік зі світлом можуть бути корисними для дітей з різними рівнями мовленнєвого розвитку, включаючи мовчазних дітей, оскільки вони створюють стимул для мовленнєвої активності та сприяють розвитку мовленнєвих навичок.

Діти можуть грати різні ролі, використовуючи мовлення для комунікації з іншими гравцями. Зокрема, наведені нижче техніки можуть бути корисними для створення стимулюючого середовища, яке допоможе мовчазним дітям розвивати своє мовлення та комунікативні навички.

Гра в «Асоціації»: діти повинні називати слова, які пов'язані з певним тематичним словом, що допомагає розвивати лексичний запас.

Гра в «Загадки»: діти мають відгадувати загадки, що сприяє розвитку мовленнєвого мислення.

Гра в «Словосполучення»: діти мають створювати різні словосполучення, що допомагає розвивати граматичні навички.

Гра в «Комунікативні картки»: діти мають використовувати мовлення для опису карток та їх взаємодії з іншими картками.

Гра в «Історії за картками»: діти мають за допомогою карток скласти історії, що сприяє розвитку мовленнєвої творчості.

Використання мультимедіа у розвитку мовлення мовчазних дітей є ще одним із ефективних методів, які допомагають мовчазним дітям відчувати себе більш комфортно і розкрити свій мовленнєвий потенціал. Технології мультимедіа можуть бути використані для створення сприятливого середовища для мовленнєвої діяльності дітей. Наприклад, відео та аудіо матеріали можуть стати відмінними засобами для візуальної та аудіальної стимуляції мовленнєвої активності дітей. Відео може допомогти дітям зрозуміти, як правильно вимовляти слова, як правильно формувати речення та як правильно використовувати мовленнєві засоби.

Крім того, інтерактивні програми та ігри можуть допомогти дітям зрозуміти, як правильно використовувати мовленнєві засоби у різних ситуаціях та розвивати їхні мовленнєві навички. Такі програми можуть бути розроблені з урахуванням особливостей мовленнєвого розвитку дітей з розладами комунікації, що дозволить дітям розвивати свої навички у комфортному для них середовищі. Використання мультимедіа може допомогти дітям з розладами комунікації зрозуміти мовленнєві ситуації та розвивати свою мовленнєву інтуїцію. Наприклад, відео може допомогти дітям зрозуміти, як правильно вести себе у різних ситуаціях, як правильно реагувати на різні запитання та як правильно використовувати мовленнєві засоби для вираження своїх думок та почуттів [5].

Індивідуальні заняття з логопедом є важливим етапом у розвитку мовлення мовчазних дітей. Ці заняття допомагають дітям зрозуміти, як правильно вимовляти звуки та слова, а також покращують їхні навички спілкування, відповідати на запитання, використовуючи правильну інтонацію та голос.

Але надважливою є роль батьків у стимулюванні мовлення дітей. Важливо використовувати позитивну комунікацію, створювати сприятливу атмосферу та використовувати спеціальні методики для розвитку мовлення дитини. Це допоможе дитині розвивати мовлення та забезпечить її успішну комунікацію з оточуючими.

Позитивна комунікація – це один із ключових елементів успішного стимулювання мовлення дитини. Батьки та логопед повинні використовувати позитивне мовлення, підтримувати дитину у її зусиллях та показувати, що її думки та ідеї важливі. Крім того, важливо слухати дитину та відповідати на її запитання, щоб вона відчувала, що її думка є важливою.

Створення сприятливої атмосфери також є важливим елементом стимулювання мовлення дитини. Батьки та логопед повинні створювати спокійну та безпечну атмосферу, де дитина буде відчувати себе комфортно та зможе вільно спілкуватися. Важливо враховувати індивідуальні особливості кожної дитини та забезпечувати її потреби.

Використання спеціальних методик також може допомогти стимулювати мовлення дитини. Наприклад, гра з кубиками для складання речень, розмови про картинки, читання книжок та інші методики сприяють розвитку мовлення дитини та допомагають їй засвоювати нові слова та мовленнєві конструкції [1, 4].

Висновки. У даній роботі було розглянуто проблему мовленнєвого розвитку мовчазних дітей. Було проаналізовано причини цієї проблеми, а також методи та прийоми, що допомагають вирішити її.

Отже, вирішення проблеми мовленнєвого розвитку мовчазних дітей можливе за допомогою комплексного підходу, який включає в себе індивідуальну роботу з дитиною, звернення уваги на психологічний аспект, використання ігрових та інтерактивних методів, співпрацю з батьками. Ці рекомендації допоможуть досягти успіху в розвитку мовлення мовчазних дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лопатіна Г. О. Методичні основи системи спілкування за допомогою обміну картками. *Наук. часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. наук. праць.* К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. №27 С. 110-114.

2. Лопатіна Г. О. Підготовка компетентного фахівця до формування мовленнєвої особистості дитини з порушенням мовлення. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка.* Т. 1. Вип. 24. 2020. С. 81-86.

3. Лопатіна Г. О. Становлення мовленнєвої особистості дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки».* 2019. № 4. С. 254-259.

4. Лопатіна Г. О. Художнє слово як засіб навчання діалогічного мовлення дітей молодшого дошкільного віку. *Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр.* Вип. 8 Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Звойленко Д. Г., 2011. С. 395-400.

5. Lopatina Hanna. Didactic visualization as a means of forming the speech personality of a child with a speech disorder. *Innovative Approaches to Ensuring the Quality of Education, Scientific Research and Technological Processes. Monograph.* Edited by Magdalena Gawron-Łapuszek Yana Suchukova. Katowice: Publishing House of University of Technology. 2021. P. 309-315.